X 14801

X CV. 14801

Předhistorické hradiště lišeňské.

PÍŠE

JAN KNIES,
učitel v Blansku.

(Zvláštní otisk z „Časopisu vlasten. muzejního spolku olomuckého“, roč. 1891.)

FRANZ-MUSEUM D. K. K. M. S. ACKERBAUGESELLSCHAFT

V OLOMOUCI 1891.
Tiskem národní knih- a kamenotiskárny Kramáře a Procházky.
Nákladem „Vlasten. muzejního spolku olomuckého“.

Předhistorické hradiště lišeňské.

PÍŠE

JAN KNIES,

učitel v Blansku.

(Zvláštní otisk z „Časopisu vlasten. muzejního spolku olomuckého“, roč. 1891.)

V OLOMOUCI 1891.

Tiskem národní knih- a kamenotiskárny Kramáře a Procházky.

Nákladem „Vlasten. muzejního spolku olomuckého“.

Předhistorické hradiště lišeňské.

Píše **Jan Knies**, učitel v Blansku.

Krajina kolem Líšně, hojně dříve lesy pokrytá, teprve před padesáti lety nabývala jiné tvářnosti, jiného vzezření. Rozsáhlé hvozdy, které druhdy nepřetržitě až k Brnu se prostíraly, znenáhla byly vyklučeny a proměněny v úrodné nivy, obyvatelstvo se vystřídalo a toliko tu i tam zachovalá pověst anebo topické jméno poučuje nás o bezvládí — pravém to pěstním právu zde kdysi panovavším.

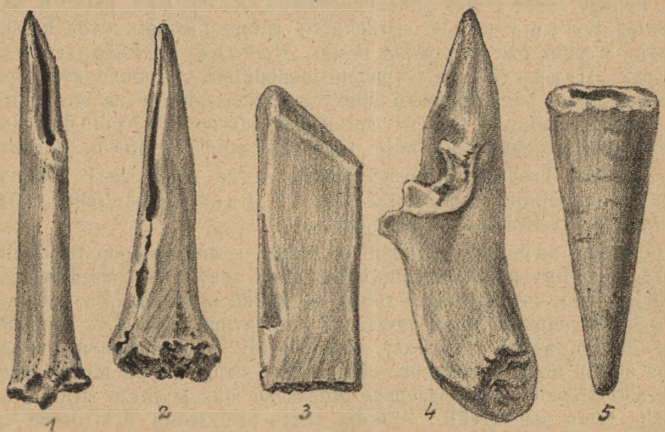

Předměty koštěné a parohové ze „Starých zámků“ u Lišně.

Kácejíce na jednom takovém místě les, kde lid ode dávna „Na starých zámcích“ říkal, nacházeli dělníci různé předměty starožitné, které jednak bez povšimnutí zůstávaly, jednak ukládány byly jako rarity v zámku lišeňském, odkudž je majetník jeho J. Exc. Egb. hr. Belcredi občas zasílal do brněnského Františkova muzea.

Tím uvedeno v širší známost jedno z nejdůležitějších a nejzachovalejších hradišť moravských a zprávy o tom, drobnější to články, jsou následující: Mor. Trapp: Mittheilungen der k. k. Centr. Com. atd. Wien 1864. — Mor. Trapp: Brünner Zeitung 1864 č. 287. — Egb. hr. Belcredi: Archaeologické poznámky z okolí Brna. Památky archaeologické 1875, odkudž přešly i jinam, na př.: Dr. B. Dudík: O předkřesťanských

ZEMSKÁ A UNIVERSITNÍ KNIH

pohřebištích na Moravě. Časop. Matice Moravské 1875; Aug. Sedláček: Cl. Ptolemaia zprávy o Čechách a zemích sousedních. Tábor 1880. A jinde.

Přestěhovav se v létech osmdesátých do Líšně, poohlédl jsem se ihned po důležitém místě tomto, v literatuře chybně jmenem „Alikletna“ uváděném a častými vycházkami i opětným vykopávaním nashromáždil jsem hojně důležitých památek, jichž výběr chovám ve svojí sbírce pod čísly 456—630.

Jelikož jsme postrádali tehdáž ústředního časopisu pro pěstování praehistorie domácí, uveřejňoval jsem zprávy o důležitějších objevech v listech denních; jsou to zejména tyto články moje: „V údolí Říčky“ (Mor. Noviny), Hradiště „Staré Zámky“ u Líšně (časopis Komenský a Mor. Noviny), O římských nálezech starožitných na Moravě (Moravská Orlice 1890).

Hodlaje nyní sumárně popsati výsledky svého desítiletého archeologického zkoumání, počínám Starými Zámky, jichž návštěvu jsem vždy ku příjemným chvilkám svého života počítal.

Poblíže Líšně a sice poněkud severně Kadlcova mlýnu zatáčí se potok Říčka v podobě velikého *S*, a omezuje patu dvou horských ostrožin, z nichž ona na pravém břehu „Na starých zámcích“, protější pak „Hrad“ se zove. Obě místa obdržela významné své topické pojmenování od bývalých sídel lidských; nacházelať se na straně lišeňské pravěká osada, na protější Horákovské středověký hrad, dnes do základů rozmetaný, od něhož kdysi i panská rodina své jméno odvozovala.

Pravěké hradisko lišeňské skládá se ze dvou částí, Starých zámků, parcelního čísla 5497 a 5498 a z „Panského“ (pole) č. 5496, za nímž se prostírá les „Haleglétňa“.

„Staré zámky“ — vlastní to osada — mají podobu trojúhelníka daleko do okliky potoka zasahujícího, který souvisí se sousedním „Panským“ (polem), pruhem země toliko 40 kroků širokým. (Viz půdorys na str. 5.) Na nejužším místě přetržena jest rovina valem (*A*) —, z něhož četné zbytky až na naše časy se zachovaly — prolomeným na pravé straně cestou dodnes užívanou. Při vnitřní straně náspu možno pozorovati části do polokruhu nasypané, kde snad stávaly chýže strážců, kteří důležitý tento bod střehli. Ačkoliv tímto přetržením byla osada úplně odloučena od ostatního rovinného břehu, přece neváhali místní osadníci i okraje mírnějších strání obepjati náspem, jak zbytky při jihovýchodní straně zachovalé nasvědčují.

Pramen *B*, který v roklině při vchodu do opevnění vyvírá, nestačil bezpochyby četnému obyvatelstvu, proto zřízena po východní, méně příkré stráni pohodlná cesta *C* u vrchu násypem opevněná, kteráž umožňovala spojení mezi osadou a žlebem protékaným punkvou Říčkou.

Kulturní vrstva po pravěkém osídlení zde zbylá jest různé hloubi; nejmocnější uprostřed *(I)* na místě vyvýšeném, kdež často i přes metr hnízdovitě do země se prohlubovala, nejslabší pak na jihovýchodě *(K)*, kdež stále vodou je splachována. Na hojných místech vykopány ploské, opálené kameny kulmového pískovce; zdá se, že poukazují k jakémusi vydláždění dřevěných chýší, které zde stávaly.

Druhá část zaniklé osady. „Panské“ (pole) má podobně v hlavních rysech tvar trojúhelníka, opačně však vrcholem položeného, kterýž jest po obou bočních stranách po většině taktéž strmými roklinami ohraničen a toliko na severozápadě a západě přechází v náhorní rovinu. Plocha tato přetržena dvojnásobným násypem, z nichž jeden 228 kroků od úzkého průchodu do hradiska při *D* z vápencových kamenů a hlíny byl sestaven; nyní je z větší části přeorán; druhý *(E)* s tímto u vzdálenosti 420 kroků rovnoběžný, odděluje celé hradisko od roviny a táhne se od hluboké rokliny směrem od *sv* k *jz* na příč v délce 935 kroků až ku poli sousednímu, kdež se vytrácí, tvoře takto přirozenou hranici mezi Panským a

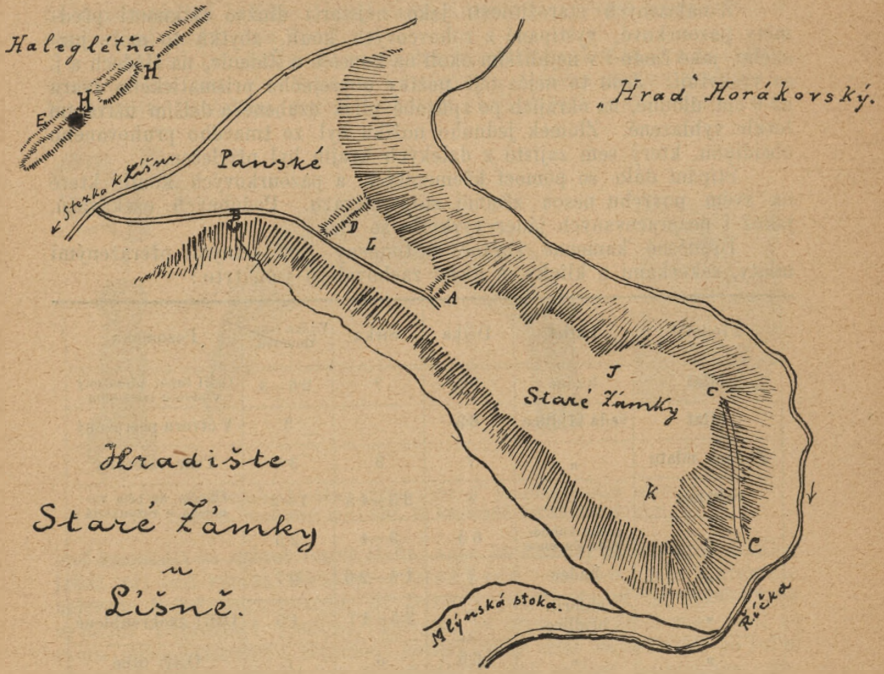

sousedním lesem Haleglétní. Dříve však pokračoval ještě dále až ku silnici ochozsko-lišeňské, neboť zbytky jeho na sousedním poli možno dobře po délce 545 kroků stopovati.

Část valu dodnes zachovalá má výšku 3—5 metrů; ohražena byla na straně vnější hlubokým příkopem a uprostřed protržena dvěma branami, 16 a 20 kroků širokými *(H)*. Celá plocha „Panského“ je k jihovýchodu skloněna a nese toliko na svém nejužším místě, kde přechází v hradiště vlastní, zřejmou kulturní vrstvu.

Rozměry hradiska lišeňského jsou tyto: Staré zámky, hradiště vlastní, mají v objemu 1388 kroků; Panské (pole), jakési předhradí, kde asi dobytek byl chován, 2124 kroků, dohromady 3512 kroků (krok = 0·53 m.).

Jak hořeji již jsme podotkli, je hradiště lišeňské jedno z nejzachovalejších na Moravě, hlavně proto, že téměř do let čtyřicátých porostlo bylo vysokým lesem. Lid okolní znal velmi dobře trať tuto a věděl o ní různé pověsti vykládati, z nichž mnohé i o jiných předhistorických hradištích se vypravují, na př. že zde stávala studně a že osada byla spojena koženým mostem s protějším hrádkem středověkým a t. p.

I po stránce strategické byl to důležitý pevný bod v kraji; na východě ovládal údolí Říčky, na jih ohněm mohl dáti zprávu až ku horám Pálavským, na západě pak z nedalekého vrchu „Na hádech“ mohl obyvatel zdejší přehlédnouti téměř celou rovinu brněnskou, daleko na jih přes Rajhrad až ku hranicím rakouským. —

Z nalezených starožitností jako nejstarší dlužno vytknouti předměty pazourkové, vyštípané z rohovcových koulí, zbytků to moře jurského, jaké často i v nejbližším okolí na kopcích u Židenic, na Hádech a j. se vyskytují. Jsou to nejčastěji nožíky obyčejného prismatického tvaru až 9 cm. dlouhé, na okrajích po způsobě pilek ozubené a delším užíváním leskle vyhlazené. Zlomek jednoho nožíku byl ze tmavého pruhovaného obsidianu, který sem zajisté z dalekých krajin byl přivlečen.

Štípání dálo se pomocí křemenitých a pazourkových koulí, které na svém povrchu nesou zřejmé stopy nárazu. Podobných osekávačů, jakož i nezpracovaných jáder vyskytlo se více.

Broušené kamenné zbraně zastoupeny jsou četnými přeraženými mlaty, sekerkami a klínky, z nichž zachovalejší jsou tyto:

Předmět	Látka	Délka	Šířka	Výška resp. tloušťka	Poznámka
Mlat	hadec	9·5	?	2·5 – 3	Ostří tupé, přeražený v otvoru násadním
Mlat	šedá břidlice	6·5		3	V otvoru přeražený
Zlomek mlatu	„	?	3	3·5	Tvar válcovitý
Sekyrka	?	8	3·5—4·5	1—2	Ohněm do běla vypálená a rozpukaná
„	pecka kulmového slepence	6·5	3—4	2·5	
„	hadec	7	1·5—2·6	0·7	
„	chlorit. břidlice	8	3·5—4·7	1·5	Ostří zaokrouhlené
„	„	6·5	3	7	Ostří tupé
„	?	7	1·5—3·4	0·8	Zhruba opracovaná
„	chlorit. břidlice	5·6	1·5 – 2·3	0·5	Ostří šikmé
„	„	5·8	3·8	1·5	Ostří zaokrouhlené
„	„	4·8	4·8	1·—	V půli přeražené
„	„	5·6	2·5 – 3·5	0·8	
„	syenit	8·5	4—6	2·5	Nalezená vedle lesa Haleglétně

Rozměry udány jsou v centimetrech.

Z tohoto přehledu, kde uvedeny jsou pouze předměty zachovalejší, vidno, že většina jich jest již opotřebována, často přeražena. Nalezl jsem však i množství nepatrných zlomků, osekané a nařezané kameny, vývrtky z mlatů a jiné předměty, kteréž nás poučují o postupu veškeré práce jakož i jejím domácím původu a jež buď jako odpadky nebo nepodařené nástroje stranou byly odhozeny.

O místní výrobě přesvědčují nás také nerosty, z nichž jsou nástroje ty hotoveny a které v nejbližším okolí hojně se vyskytují, jako: chloritová břidlice a slepenec, z nčhož obzvláště větších pecek upotřebeno, syenit a j. Z cizích minerálů přivlečen sem: svor, vápenný tuf, granatit a obsidian.

Ku kamenným nástrojům přičísti lze též brousky, ponejvíce úlomky to kamenouhelné břidlice, které často hranolovité jsouce přibroušeny i otvorem závěsným jsou opatřeny.

Ostatních broušených kamenných nástrojů nepoužíváno sice za zbraň, upotřebováno jich však hojně v domácnosti, zejména drceno jimi obilí. Na hradišti lišeňském možno stopovati obojí způsob mletí: zrno totiž

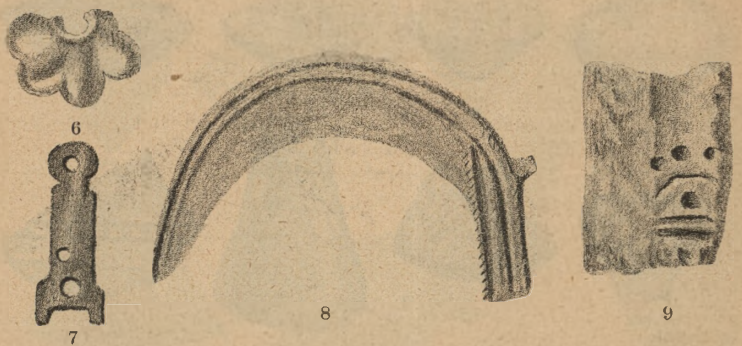

Obr. 6. Zlomek skleněné různice; obr. 7. bronzová cetka závěsná; obr. 8. bronzový srp; obr. 9. kamenná forma na slévání.

buď kamenem na způsob barvy třeno, nebo již žernovy rozemíláno. Drtičů, jakéž při oné výrobě sloužily, z pískovce, vápence, tufu i křemene nalezeno hojně; spracovaných již žernovů, jakých dosud lid vesnický ve vysočině Drahanské používá, vyskytlo se přes 20. Zhotoveny jsou ze svoru nebo kulmového slepence; spodní, vždy větší nežli horní, po jedné straně je zhruba osekán, po straně druhé však vydutě prohlouben, důkladně vybroušen a uprostřed opatřen kuželovitým otvorem, jímž rozdrcené obilí vypadávalo do lubu. Spodní tyto žerňáky[1]) mají velikost 50—55 cm. v průměru, otvor jejich od hořejší plotny ku spodu se rozšiřující je 7—10 cm široký. Na žernovu spodním pohyboval se „běhoun", kámen to mnohem menší, opačně vypouklý, taktéž provrtaný, však s otvorem majícím toliko 3—5 cm. v průměru, buď kulatým neb i hranatým.

Neméně hojně nasbíral jsem nástrojů koštěných. Jsou to buď menší hnátky (obr. č. 1, 2 na str. 3.) na způsob brkového péra seříznuté a zašpičatělé nebo po délce rozštípené a přihrocené, délky 6—10 cm. Kloubní konec

[1]) Terminů „lub, žerňák" dosud užívají obyvatelé vysočiny Drahanské.

buď ponechán, neb odštípnut, někdy i uměle zarovnán. Řídčeji nasky-tují se přiostřené odštěpky větších kostí, zejména jsou to větší třísky na plocho zbroušené, ku konci vodorovným neb šikmým řezem zakon-čené a ohlazené. (Obr. 3.) Zvláště pěkným nástrojem jest ulna 7·5 cm. dlouhá, velmi dovedně přiostřená. (Obr. 4.)

Rozštípaných a šikmo přibroušených jeleních parohů používáno za-jisté ku hlazení kůže, nádob a pod. Zajímavý jest konec parohu 4·5 cm. dlouhý, uvnitř na způsob miniaturní rohovité nádobky vyvrtaný (obr. 5.).

Z nepatrných rozměrů, jakož i tupého zakončení popsaných koště-ných nástrojů soudíme, že nesloužily nikdy za zbraň, snad na nějaké toporo upevněnou, nýbrž že užíváno jich ponejvíce při pletení, šití, vý-robě nádob, rytí ozdob a p.

Poměrně řídce objevují se na předhistorických osadách předměty skleněné. Na Starých zámcích nalezl jsem malou ozdůbku 1·8 cm. dlouhou, složenou ze čtyr vroubků, modrým emailovým sklem potaženou, jejíž

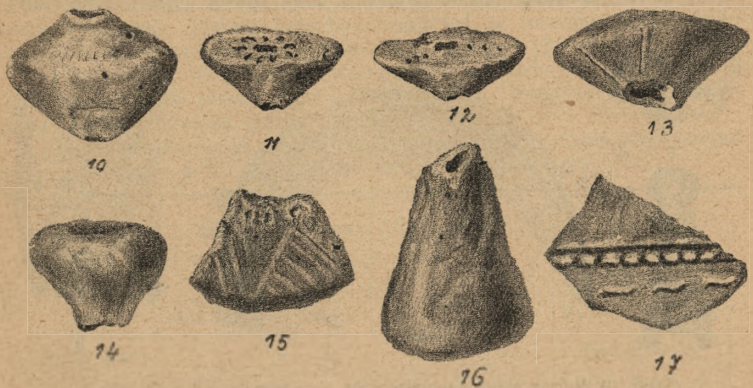

Hliněné přesleny, závaží a střepiny.

vnitřek zdá se býti šroubovitá jakási třetihorní skořápka; pak necelou růžici barvy tmavozelené v průměru 3 cm. velkou, při jedné straně otvo-rem 0·4 cm. širokým opatřenou, jejíž okraj je zdoben pěti vruby na způsob pětilistého kvítka. (Obr. 6. na str. 7.) Každý z těchto okrajů ozdoben je bílou emailovou čarou ku střednímu otvoru koncentricky se táhnoucí.

Větší rozmanitosť mají předměty bronzové. Již na počátku statě této jsem pravil, že mnohé starožitnosti, hlavně bronzové, odedávna ukládány byly do zámku lišeňského, odkudž je majetník do Františkova muzea občas zasílal. Tím způsobem dostaly se tam: jeden palstáv dovedně ulitý, málo opotřebovaný a celt ouškem 1 dcm. dlouhým opatřený.[2]) Více bronzových předmětů, hlavně srpů, je dosud v majetku J. Exc. hr. Belcrediho.

[2]) Mimo tyto dvě zbraně uloženy jsou ještě následující předměty ze Starých zámků ve Františkově muzeu: Bronzová rýhovaná trubice, dva ořezané jelení parohy, zlomek železného talíře, tři železné šípy, 1 bronzová ozdůbka, dva železné nože, 15 přeslenův a vzorky střepin.

Sbírka pisatele těchto řádků vykazuje následující: 1. Závěsnou cetku (obr. 7) se třemi otvory, 3·7 cm. dlouhou, při spodní části dvěma nožkami opatřenou. — 2. Knoflík na způsob rosety, 2 cm. v průměru, 1 cm. výšky, v pět oddílů rozdělený. — 3. Kroužek 1·5 cm. veliký, při jedné straně silnější. — 4. Bronzový srp (obr. 8.), krásně zachovalý exemplár, podoby půlkruhovité. Vzájemná vzdálenosť obou konců obnáší 15 cm., výška 10 cm., v nejširším místě má 4 cm., ku špici se mírně sužuje. Jedna strana jeho je plochá, druhá při vnějším okraji dvěma rovnoběžnýma rýhama ozdobená. Dvě třetiny srpu jsou ostry, jedna tupá v držadlo proměněná. Ozdobné rýhy hořeji zmíněné přecházejí i do držadla, jedna při pravém okraji, druhá uprostřed; k nim přiléhá na levé straně držadla třetí. Všechny tři vypouklé žíly na držadle jsou šikmým propilováním ozdobeny, což na ostatní části srpu schází. Na zevnějším okraji jsou dva výběžky, z nichž jeden uprostřed se nachází a dvěma otvory

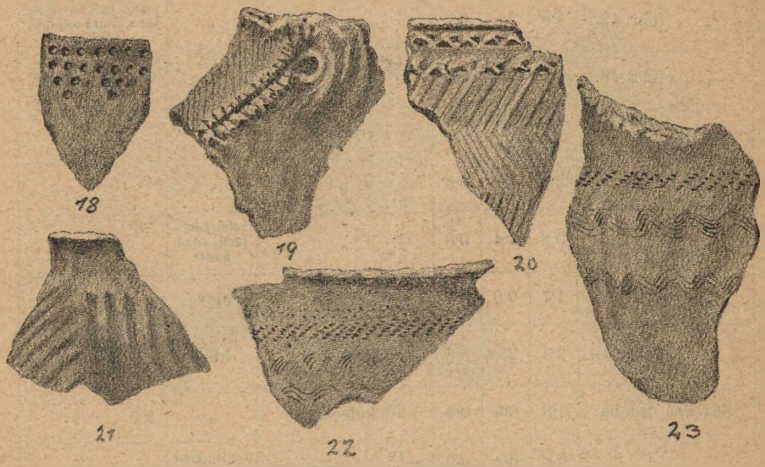

Střepiny z nádob.

proražen jest, druhý při držadle bez otvorů. Sloužilyť zajisté výběžky tyto ku lepšímu upevnění dřevěného držadla. — 5. Více zlomků beztvárných jakož i materiál surový v kusech.

Sem náleží také forma ku lití (obr. 9.). Jest to 6 cm. dlouhý, 4 cm. široký obroušený kus kulmového pískovce, jehož pravá strana opatřena jest rýžkou. V prohlubince této vyryta je zvláštní ozdoba; nejprve prohlubeny jsou v polokruhu rozestavené tři tečky, pod nimiž vyryt půlměsíc uprostřed dolíkem opatřený. Na spodu toho jsou dvě rovnoběžné rýhy; do spodní z nich ústí jiná kolmá. Jelikož kadlub na pravo i dole jest přelomený, nesnadno souditi o jeho účelu. Zdá se však, že používán byl ku lití hlavic ozdobné jakési jehlice.

O klidném životě čistě rolnickém obyvatelů hradiště lišeňského svědčí četné přesleny, jakých při předení používáno, z nichž některé — charakterističtější — uvádím v následujícím přehledu.

Předmět	Průměr	Výška	Průměr otvoru	Tvar	Látka	Poznámka
	v centimetrech					
Přeslen (obr. 10. na str. 8.)	6·—	4·5	1·—	dvou komolých kuželů základnami srostlých	Hlína	
„	9·—	5·—	1·5	komolý kužel s prohnutými stranami	„	zlomený
„	5·5	1·—	0·8	kolečko	„	
„	6.—	1·5	0·7	dvou plochých kuželů základnami srostlých	„	
„ (obr. 11.)	4·5	2·—	0·7	nízký kužel	„	kolem spodního otvoru ozdoben věncem důlků
„ (obr. 12.)	4·5	2·—	0·7	„	„	jedna plocha ozdobena třemi paprsky důlku
„ (obr. 13.)	4·5	2·—	0·7	kužel se dnem vypouklým	„	ozdoben vyrytým křížem
„	3·7	1·7	0·7	kroužek	„	
„	2·3	1·—	0·8	„	„	
„	3 8	1·4	0·8	„	zelený kámen, snad hadec	
„	1·7	0·8	0·7	kolečko	olovo	
„ (obr. 14.)	2·5	2·—	0·5	hruškovitý	hlína	
Závěsná ozdoba	1·8	0·5	0·4	kolečko	„	
„	2·5	0·4	0·3	„	Vybroušený ze střepiny	
Hračka	2·5	0·8	schází	„	„	
Kruh hliněný	asi 10·—	1·2	asi 7·—	kruhový věnec	hlína	zlomek
„	10·—	1 8	2·2	„	„	„
„ (obr. 15.)	asi 9·—	1·5	2·3	„	„	ozdoben vystínovanými trojúhelníky, kolem otvoru věnec důlků. Zlomek
Závaží (obr. 16.)	3·5	5·—	0·6	kužel	„	
„	7·—	14·—	0·8	Válec na koncích zaokrouhlený	„	

Nejhojněji z nástrojů naskytají se předměty železné, rzí však velmi poškozené. Zachovalejší tvary jsou tyto: 1. Šíp 12·5 cm. dlouhý, tvaru ostrého úhlu, jehož plochá ramena jsou uvnitř tupá, vně ostrá. — 2. Nůž 10 cm. dlouhý, 1·8 cm. široký; ostří je na obou stranách obloukovitě ku špici vybroušeno. — 3. Srp 20 cm. dlouhý, přelomený. — 4. Klíč 13·5 cm. dlouhý, z plechu; držadlo má otvor; druhý konec je jednoduchý zub s otvorem. — 5. Šest kruhů 2·8—3·8 cm. v průměru majících, z drátu 0·3—0·6 cm. silného. —

Zbytky nádob, jež se velmi často naskytají, jsou dvojího druhu: jedny pouze volnou rukou robeny, tvoří asi třetinu počtu, ostatní patří již keramice mladší.

Nádoby prvého způsobu jsou buď vypouklými pasy, v nichž důlky vytlačeny, ozdobené (obr. 17), nebo zlomky šálků a misek velmi

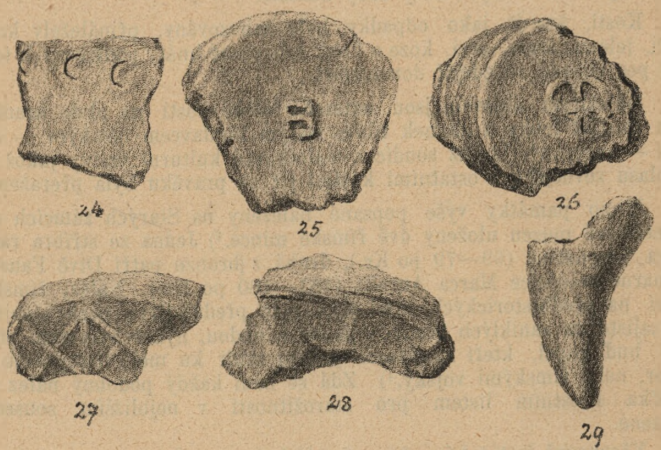

Dna a jiné střepiny z nádob.

zřídka tuhou natíraných. Důlky tyto tvoří začasté i různé skupiny (obr. 18. na str. 9.) a věnce, často obloukovitě ucha spojující (obr. 19). Někdy prohlubeniny tyto jsou tvaru podlouhlého, čárkovitého, z nichž opětně různé tvary jsou sestavovány. (Obr. 20, 21).

Mnohem větší rozmanitosť v ornamentice jeví nádoby mladší, kruhem točené, kteréž nejčastěji zdobeny jsou vlnou. Tato buď jednotlivě neb i v celých pasech vine se po obvodu nádoby mnohdy střídavě s vrstvou jinou, z malých šikmic složenou, které někdy na způsob květu routy jsou proti sobě postaveny (obr. 22, 23). Řídčeji nacházejí se vytlačená kolečka neb ozdoby půlměsícovité. (Obr. 24. na str. této).

Ucha nádob jsou buď úzká, toliko s nepatrným otvorem, jinde však i klenuta. Jediná střepina měla vypuklinu podoby seříznuté koule.

Dna některých hrnců jsou opatřena různými odznaky: buď křížem, jehož ramena jsou hákovitě zahnuta, vtlačeným důlkem a p. Obrazec jiný tvořil čtverec, v němž vedena buď jedna (obr. 25) neb obě kolmice (obr. 26), často i úhlopříčny (obr. 27) na rozdíl od jiného obrazce podoby kruhu (obr. 28), jehož vnitřek na způsob vozového kola špicemi byl rozdělen. Zvláštním tvarem vyznačovala se malá nádobka 7 cm. vysoká, na způsob rohu prohnutá (obr. 29).

Tím podán stručný přehled nádob na Starých zámcích nalezených, z něhož viděti, že rozkvět hradiště lišeňského spadá v doby, kdy nádoby ještě ve volné ruce robeny byly, z větší části však již do věků, v nichž nádoby již kruhem hrnčířským byly tvořeny.

Za pozůstatky chýší a hrnčířských pecí a tavení železa sluší považovati omítku s otisky prutů a trámů, kameny s opáleným sklovitým povlakem a zbytky dláždění utvořeného z plochých desek kulmového pískovce, spálené škváry i kusy rudy železné.

Kosti, kteréž jako odpadky byly zahazovány, přináležely krávě, vepři, jelenu, srnci, ovci, koze a koni. Ohryzané hnáty poukazují k tomu, že i pes chován ve zdejší domácnosti.

Důležitým objevem jsou nalezené lidské kosti na ploše hradiska. Jsou to část lebky a zlomek tibie, malým hlodavcem nějakým — snad myší — ohryzaný, kteráž soudíc z nedotknuté kulturní vrstvy jakož i ze souhlasu zevnějšku s ostatními kostmi již za pravěku byla přeražena.

Mimo památky výše popsané nalezeny na Starých zámcích a ve Františkově muzeu uloženy dvě římské mince.[3]) Jedna ze stříbra ražena je za Vespasiana (69—79 po Kr.), druhá z bronzu patří Divě Faustině, rozmarné manželce Marca Aurelia (161—180 po Kr.). Nálezy římských mincí na předhistorických hradištích jsou předůležity; nenacházejíť se ony zajisté na zaniklých osadách pouze náhodou, nýbrž byly sem přineseny buď kupci, kteří krajinami našimi táhli ku moři baltickému pro jantar, nebo římskými vojsky.[4]) Zdá se nám každý podobný nález býti takořka křestním listem pro starožitnosti v nejbližším sousedství nalezené.

Všeobecně jest také známo, že všichni archeologové, i němečtí, shodují se v tom, že podobné předměty, jaké jsme uvedli z nálezů hradiště lišeňského, hlavně nádoby mladší keramiky s vlnou a s odznaky na dnech přináležejí Slovanům.

Na základě toho fakta všeobecně přijatého, jakož i hořeji uvedených římských mincí můžeme téměř na jisto postaviti, že předhistorická osada lišeňská přináležela Slovanům, kteří zde již v I. a II. století po Kristu stálé sídlo měli a polním hospodářstvím se zaměstnávali.

---

[3]) M Trapp, Mittheil. der k. k. Central-Com. atd. Wien 1864.

[4]) Obšírněji o věci té jsem pojednal v „Mor. Orlici“ pod názvem „O římských nálezech starožitných na Moravě“.